

Այս շրջանի հրատարակիչ
Ստորագրութեան արժէքն է 1 ծան
Առէ խան վարձ հարկը :

Տարեկան գինն է խաբիլ 120 .
Դրոշմերէն Բաժանորդ եղողն
ընդ Բաժանորդ Ժամբելու Ինչ :

ՀԱՆԴԻՍ ՈՒԹՕՐԵԱՅ

14 ՀԱՅՏԵՄԲԵՐ

Բ. Տ Ա Ր Ի 1864

ԹԻԻ 4

ՊԵՏԱՒԱԿԱՆ

ՕՍՄԱՆԵԱՆ ՏԵՐՈՒԹԵԱՆ

ՀՊԱՏԱԿ ԱԶԳԵՐՈՒՆ ԱՐՏՕՆՈՒԹԻՒՆՆԵՐՆ ԻՆՉ
ՀԻՄԱՆ ՎՐԱՅ ԿԸ ԿԵՆԱՆ

(ՏԵՍ Բ. տարի. Թիւ 31)

Ինչպէս անցեալ թուով ըսինք, Բեդրս-
պուրկի լրագիրը Մայիս 31 թուականով
հրատարակած մէկ յօդուածին մէջ՝ Վա-
լէվսքիի կոմսին շրջաբերականին ամեն մէկ
յօդուածներուն պատասխան տալով, չոր-
րորդ կէտին (քրիստոնէից խնդրոյն) վրայ
ըսուածներուն դէմ այսպէս կը խօսի: « Զի-
մա, կ'ըսէ, դանք քննելու չորրորդ խնդի-
րը՝ որուն վրայ Վալէվսքիի կոմսը խօսելով՝
կը ջանայ արդարացընել Անգղիոյ և Գա-
ղիոյ լիազօր դեսպանները, որոնք բոլոր քը-
րիստոնէութեան խնամոցը վերաբերեալ
սա կարևոր խնդրոյն խօսակցութիւնը ժո-
ղովին մէջ ետ ձգած էին: Ճշմարիտ է թէ
սա խնդրոյն ետ ձգուելը մեզի ցաւ տուած
է. քանզի կը փափաքէինք հասկընալ թէ
արդեօք Գաղիոյ և Անգղիոյ կառավարու-
թեանց դիտաւորութիւններն սա կէտին
մէջ Բուսիոյ դիտաւորութեանցը հետ մի-
աբան են:

Եթէ Մայիս 23ի (Վալէվսքիի կոմսին)
շրջաբերականին մէջ պարունակուած խոր-
հրդածութիւններէն դատելու ըլլանք,
կը տեսնենք որ մեր ու Գաղիոյ կառավա-
րութեան տեսութիւններն իրարմէ հեռու
կ'երթան: Աս կարծեաց հեռաւորութեան
հետ յառաջ գալը պարզէնք: Փարիզի
մէջ սա խնդիրը պարզապէս քաղաքական

տեսութեամբ կը նկատուի. կամ ուրիշ բա-
ռերով ըսենք, Տաճկաստանի քրիստոնէից
վիճակը երաշխաւորելու գործին մէջ՝ Գա-
ղիոյ կառավարութիւնը մինակ մեծ Տե-
րութեանց Արևելքի մէջ ազդեցութիւն
բանեցընելը կը նկատէ:

Բեդրսպուրկի մէջ՝ երկրին կրօնական
զգացումը, ազգային զգացումը՝ քաղա-
քականութեան միայն վերաբերող նկա-
տումներէն աւելի զօրաւոր են: Բուսիոյ
զգացման վիճակն սա ըլլալով, Կայսեր լի-
ազօր դեսպաններն իրենց կառավարութիւն
սա հրամանն առած էին որ իրենց գլխա-
ւոր նպատակն ըլլայ միայն անանկ խաղա-
ղութիւն մը հաստատել, որով Օսմանեան
պետութեան հպատակ քրիստոնէայ հասա-
րակութեան կրօնքի ազատութիւնն ու ա-
նոնց վիճակին լաւագոյն ըլլալն ապահով-
նայ սա կերպով՝ որ այսուհետեւ բոլոր տե-
րութիւններն համօրէն դաշինքով երաշ-
խաւոր ըլլան, և սա գործն Եւրոպիոյ ազ-
գաց իրաւունքին իբր մէկ մասը ձանջուի:

Եթէ բոլոր Տերութեանց ջանքերը նոյն
(Բուսիոյ ունեցած) նպատակին ուղղուած
ըլլային, դժուարին չէր ան ընդհանուր
դաշինքին Արևմտեան տերութեանց հար-
կաւոր դատած ձեւը տալ. այսինքն՝ անանկ
ընել որ ճշմարտապէս կարելի ըլլար ըսել
թէ, Տաճկաստանի քրիստոնէայ հպատակ-
ներուն համար եղածները՝ Սուլթանին յօ-
ժար կամքովն եղած, ու անոր բարձր հա-
ւանութենէն բղխած են: Մենք ալ Գա-
ղիոյ և Անգղիոյ պէս կ'ուզենք առիթ և
պատահութիւն տալ Սուլթանին, որ, ինչ-
պէս Վալէվսքիի կոմսը կ'ըսէ, « Իր խիստ

վեհանձն յօժարութիւնները լիովին ՚ի գործ դնէ՝ ուստի Բուսիա դիտաւորութի չու նի, ինչպէս կոմս Վալէվսքի սխալմամբ կը կարծէ, «Տաճկաստանի մէջ օգտակար բարեկարգութիւններու արգելք ըլլալ, և Տաճկաստանի ժողովուրդներն իրենց թաղաւորին դէմ զայրացընել»։ Կոմս Վալէվսքիին աս վերջին խօսքը մեծ յօժարամբ տութեամբ յառաջ կը բերենք, համադրած ըլլալով որ բոլոր կառավարութիւնները կարենոր կը համարին նոյն սկզբունքը յարգել ոչ միայն Տաճկաստանի մէջ, այլև ամեն տեղ»։

Բեդրսպուրկի լրագրին միտքը սա է. Տաճկաստանի Բրիտանիայ խնդիրը Եւրոպական խնդիր մը ընելով՝ Բուսիոյ կառավարութեան միտքն ան չէր որ Եւրոպիոյ մեծ Տերութիւնները Տաճկաստանի մէջ քաղաքական ազդեցութիւն ստանան, Բուսիա աւելի բարձր դիտաւորութիւն ունէր, որն որ իր կրօնական զգացումէն յառաջ կու գար. այսինքն՝ իբրև Բրիտանիայ տերութիւն կը փափաքէր որ Օսմանեան հպատակ Բրիտանիայ ժողովուրդներուն վիճակն ու կրօնական պատիւն ապահով ըլլայ. և աս կրօնական զգացումն այնպէս ընդհանուր է Բուսիոյ մէջ, որ անիկայ միանգամայն ազգային զգացում մի է. և աս կրօնական զգացումը Բուսիոյ կառավարութեան վրայ քաղաքական օգուտներէ աւելի զօրաւոր ազդեցութիւն ունի։ Բայց Արևմտեան տերութիւնները (Գաղիա և Անգղիա) Բրիտանիայ խնդրոյն մէջ մինակ քաղաքական կողմը, այսինքն՝ տերութեանց քաղաքական ազդեցութիւնը կը դիտեն. անոր համար Բրիտանիայ խնդիրը չեն ուզեր ազդու կերպով երաշխաւորութեան տակ առնել, թէպէտ Բրիտանիայ վիճակին վրայ բոլորովին անզգայ չեն։ Ուստի և կը պատճառեն թէ, Բրիտանիայ խնդրոյն վրայ եթէ Օսմանեան կառավարութիւն հետ իբրև քաղաքական կերպով խօսելու ըլլան, անոր անկախութեանն ու ազատութեանը վրայ բռնութիւն բրած կ'ըլլան, և տերութեան մէջ ըլլալու բարեկարգութիւններուն ալ արգելք կ'ըլլան։ Սակայն եթէ Արևմտեան Տերութիւններն ուրիշ նկատումներէ ազդուած չըլլային, Բուսիոյ

նպատակն ու բաղձանքն անոնց այնպէս անտեղի պիտի երևար, և միթէ դժուարին էր բաներն այնպէս կարգաւորել որ թէ Բրիտանիայ վիճակը հաստատուն կերպով ապահովար, և թէ անոնց օգտին համար եղած ամեն բան՝ Սուլթանին ինքնայօժար կամօքը եղած երևնար։ Բայց Արևմտեան Տերութիւնները որ, Բուսի կառավարութիւնը զրպարտելով թէ «Տաճկաստանի մէջ օգտակար բարեկարգութիւններու արգելք ըլլալ, և ժողովուրդներն իրենց թաղաւորին դէմ զայրացընել կ'ուզէ», կառավարութեանց անկախութեանը նախանձաւոր ըլլալ կը ձեւանան, երանի թէ ամեն տեղւոյ համար ատ անբռնաբարութեան սկզբունքը յարգէին, ոչ թէ մինակ Տաճկաստանի համար։ Ան վերջին խօսքերով ակնարկել կ'ուզէ թէ Արևմտեան տերութիւնները որ ան ատեն Տաճկաստանի անկախութեան պաշտպան կը կենային, Բուսիոյ կառավարութեան պատուոյն ու անկախութեանը դէմ՝ անկէ Սև ծովուն համար խիստ պահանջումներ կ'ընէին։

Ի պատասխանի Բեդրսպուրկի լրագրին վերոյիշեալ յօդուածոյն՝ Փարիզու Մ. Ռ. ինչօր լրագրիւր 1855 Յունիս 24 թուականով պաշտօնական յօդուած մը հրատարակեց ուր Բեդրսպուրկեան յօդուածին աւելի մէկ կէտերուն պատասխան տալով՝ չորրորդ կէտին ալ սա համառօտ պատասխանը կու տայ։ «Չորրորդ կէտը, կ'ըսէ, ինչպէս յայտնի է, Բրիտանիայ վերաբերեալ խնդիրն է, անանկ խնդիր մը՝ որ պատերազմին ծագմանը պատճառ եղաւ։ Սը վախճանք թէ Բուսիոյ կառավարութիւնն աս մասին տակաւին իր հին սխալմանը վրայ այնդեալ կը կենայ։ Արդարև Բեդրսպուրկի լրագրիւր կը խոստովանի թէ աս խնդրոյն անանկ ձև մը տալ հարկաւոր էր, որ Տաճկաստանի Բրիտանիայ հպատակաց ՚ի նպատակ եղած շնորհումները Սուլթանին յօժար կամօքն եղած ճանչցուին. բայց միևնոյն ժամանակ, յայտնի հակասութիւն մը, կը պահանջէ որ Դուռն ան շնորհումներուն համար Եւրոպական տերութեանց հետ պայմանադրութեամբ կապուի. ասիկայ ուրիշ բան ըսել չէ եթէ ոչ ուղիւ որ, Մենչիգոֆ իշխանին մինակ Բուսիոյ կա-

առաջարկութեան համար պահանջած արտոնութիւնը՝ բոլոր Եւրոպական տէրութիւններն ունենան ։

Ի որո Բալթիկ Սրբեկեան խնդրոյն երրորդ կէտին (Սե Ծովը չեղբայրներու) վերաբերեալ բազմաթիւ պաշտօնական դրութիւններ, 1855 Յունիս 12ին, Անգղիոյ Հասարակաց խորհրդարանին ներկայացուց ։ Աս դրութիւններուն մէջ թիւ ԻԳ. հառուածը Վիենայի Դեսպանաժողովին բացուելուն ու վերջանալուն վրայով յայտարարութիւն մը կը պարունակէ, զոր Գլարէնտն կոմսը 1855 Յունիս 19 թուականով Անգղիոյ տէրութեան բոլոր դեսպանական անձանց կ'ուղղէ ։ Աս շրջաբերական յայտարարութեան մէջ Գլարէնտն կոմսը չորրորդ կէտին վրայ այսպէս կը խօսի ։ «Րուսիոյ լիազօր դեսպանները, երրորդ կէտը (Սե Ծովուն խնդիրը) ապահովեցնելու համար եղած առաջարկութեան կերպերէն և ոչ մէկուն հաճութիւն տալ չուզելով, պատճառ եղան որ ժողովին վերջ տրուեցաւ. ուստի և չորրորդ կէտին վրայ չխօսուեցաւ ։ Սուլթանին Քրիստոնեայ հպատակներուն երջանկութեանը համար Գաղիոյ և Անգղիոյ տէրութիւններուն միշտ ու շարունակ ունեցած խնամքը կը ցուցնէ որ աս տէրութիւնները չորրորդ կէտին զօրութեանն ու հոգւոյն զգացումն ունին ։ Եւ թէպէտ աս տէրութիւններուն կախքէն կախում չունեցող պարագաներ ժողովին խափանուելուն պատճառ եղան, Գաղիա և Անգղիա ուրախութեամբ կ'իմացնեն թէ, պատերազմին սկիզբէն և Տաճկաստանի մէջ Րուսական ազդեցութեանը դադրելէն 'ի վեր, Սուլթանին իր Քրիստոնեայ հպատակներուն համար ունեցած բարերար դիտաւորութիւններէն բնաւ չկասեցաւ. այլ մանաւանդ իր բարձր կարողութիւնն ինքնայօժար 'ի դորձ դնելով՝ իր Քրիստոնեայ հպատակներուն կացութիւնն արդէն զգալի կերպով լաւացուց ։ Հոս կ'ուզեմ որ ժողովին ութերորդ նստին մէջ Րուսի լիազօր դեսպաններէն մէկուն ըսած մէկ խօսքին մտադրութիւն ըլլայ. «Չորրորդ կէտին (Քրիստոնէից) վերաբերեալ խնդիրն, ըսաւ, սոսկ խղճմտանքի խնդիր մըն է, և ոչ քաղաքական խնդիր

մը ։ Եւրոպիոյ համար մեծ բարեբախտութիւն կ'ըլլար, եթէ սոսկ խղճմտանքի վերաբերեալ պատճառներ Տաճկաստանի քաղաքական անկախութիւնը ջնջելու համար մէջ չբերուէին ։

Դայնարձի դաշանց մէջ պայմանագրուած է որ Սուլթանը Քրիստոնեական կրօնքն ու եկեղեցիները պաշտպանէ ։ Աս դաշինքին պայմաններէն մէկուն բռնաբարութիւն եղած ըլլալն առանց ցուցնելու, մինակ յիշեալ դաշինքը սխալ մեկնելով՝ Րուսի կառավարութիւնը սխալ պնդել թէ իրաւունք ունի որ Սուլթանին ու անոր միլիոնաւոր Քրիստոնեայ հպատակներուն մէջ տեղը միջամտութիւն ընէ ։ Եթէ աս պահանջողութեան տեղի տրուելու ըլլար, Սուլթանին իր տէրութեան մէջ ունեցած իշխանութիւնը օտար տէրութե մը պիտի անցնէր, և Տաճկաստանի աւերմանն ու անոր աւերակներուն վրայ Րուսի իշխանութեան հաստատուելուն դէպք մեծ քայլ մը առնուած պիտի ըլլար ։ Եւրոպա Գաղիոյ և Անգղիոյ շնորհապարտ է, որ ժամանակ չկորսնցունելով, ազդու միջամտութեամբ, ասանկ աւերման մը աղետալի հետեանքներուն առջևն առնելու միաբանեցան ։

Սինչե հիմա բերուած կտորները՝ Վիենայի դեսպանաժողովին մէջ ու անկէ ետքը տէրութեանց մէջ եղած խօսակցութիւններէն ու այլեայլ պաշտօնական հրատարակութիւններէն առնուած են ։ Ինչպէս յայտնի է, յիշեալ ժողովին մէջ առաջարկուած խաղաղութեան չորս պայմաններէն երրորդին, այսինքն Սե Ծովու խնդրոյն գալով՝ Րուսիոյ ու միւս տէրութեանց մէջ միաբանութեան միջոց մը չկրցաւ դառնուիլ, ու պատերազմը մինչև 1855ին վերջերը յառաջ գնաց ։ Բայց և այնպէս խաղաղութիւն կարելի ընելու համար՝ մանաւանդ Աւստրիոյ կողմէն անդադար ջանքեր կ'ըլլային ։ Եւ որովհետեւ դոնէ նիւթական զօրութե առաւելութեամբ պատերազմը լմնցնելու համար Աւստրիոյ տէրութիւնն ալ պատերազմին մասնակից ըլլալու կը ստիպուէր, Աւստրիոյ արտաքին գործոց պաշտօնեայ Գրալ կոմսը Բեդրսպուրկի մէջ Աւստրիոյ դեսպան Էսթերհազի կոմսին ձեռքով, 1855 Դեկտեմբեր 16ին առջի չորս կէտերուն

վրայ Ռուսի կառավարութեան վերջնական առաջարկութիւնները ըրաւ : Ռուսիա առաջարկութիւններն ընդունելու պարտաւորութեալ. ուստի և յիշեալ առաջարկութիւնները վիճնա 1856 Փետրուար 1ին հինգ տէրութեանց, Աւստրիոյ, Գաղիոյ, Մեծին Բրիտանիոյ, Ռուսի և Տաճկաստանի զեապաններէն ստորագրուելով՝ Փետրուար 25ին երկրորդ դեպանաժողովը սկսաւ. որ է Փարիզի Դեպանաժողովը :

Թէ անկէ ետքը քրիստոնէից խնդրոյն նկատմամբ ինչ խօսակցութիւններ անցան, և ինչ վերջ ունեցաւ, մեր յաջորդութեան մէջ պիտի պատմենք :

Հարաւստի :

ՀԱՅԵՐԷՆ ԼԵԶՈՒԻՆ ԲԱՌԵՐԸ

ՀՈՄԱՆՈՒՆՆԵՐ

Մեր անցեալ տարուան ընթացքին մէջ Լեզու-ն առանձին հայերէն Լեզու անուամբ յորուածներով լեզուին վրայ խօսեցանք և ըսինք Թէ զբաւոր լեզուն երկու գլխաւոր տարր ունի, առաջինը՝ խօսքին քերականական կապութիւնը որ փոխաբերեալ կամ ձևաւոր կարգով ալ կրնայ շարունակ, և անկա լեզուն բնութեանը կամ ոգւոյն համեմատաւելի կամ նաւազ ազատութեամբ կրնայ ըլլալ, միայն իբրեւ ընդհանուր սկզբունք նկատել արժան է որ ձևաւոր կարգը հոմութեան և մութութեան տեղի տալու չէ : Լեզուն երկրորդ տարրը, ըսինք, բառագիտութիւնն է և բառագիտութիւն ըսելով լեզուն մը բառերուն որոշ և մեկնակ իմաստ ունենալը կ'իմացուի : Բառագիտութեան մասին լեզուն մը ունենալու կատարելութիւնը, ոչ այնչափ արմատներու և օժանդակներու հարստութեանը վրայ կը կայանայ : Սա ալ ըսած ենք Թէ արմատներու հարստութիւնը նիւթական հարստութիւն մըն է որ լեզուն քիչ առաւելութիւն կու տայ, և մտքի զարգացման ու մշակութեան երևելի նպատակ մը չունի, երբոր բառերուն մեծ մասը հոմանունն է. այլ պէտք է որ հոմանուն կոչուած բառերուն մէջ մեկէն մեկալին գոյներու անանկ զգալի անցք մը ըլլայ որ ամեն մէկը զատ զատ գաղափարներ ըլլան մանաւանդ քան միեւնոյն իմաստը տուող այլևայլ կոչումներ : Մեր լեզուն ամենէն մեծ մեկ Թերութիւնն է որ բառերուն նշանակութիւնները մեծաւ մասամբ ճիշդ սահմաններով իրարմէ որոշուած ու այնպէս ճանչցուած չեն : Մեր արդի գրաւոր լեզուն մէջ ուրիշ մեծ Թերութիւն մ'ալ կը տեսնուի, այն է գործածութեան մէջ բառերու նուազութիւնը : Մեր գործածած բառերը խիստ սահմանաւոր Թիւ մը ունին. և զարմանալին ան է որ բառերուն, աս սահմանաւորութիւնը ոչ լեզուն է և այլ մեր անգործութեանն : Լեզուն եղծումէ ու կորուստէ ազատուած մնացորդական վիճակին մէջ անգամ, մինչդեռ գրաւոր լեզուն բառերէն ու հայկաբանութիւններէն անբաւ մաս մը բառարաններու մէջ բանտարկուած կը մնայ, մենք քանի մը հազար բառով յուլաբար կը շտտանակը, որպէս Թէ մնացածին պէտք չունինք : աս ալ նշան է Թէ լեզուն կարօտութեանը վրայ ազդու զգացում չունինք : Արդարեւ

կը տեսնենք երբեմն բառեր որ հրատարակութեանց մէջ անորոշ և աղօտ իմաստով կ'երևին. բայց բառերու գլխաւորներ են որ նորէն աներեւոյթ կ'ըլլան մեզ անստուգութեան մէջ Թողով Թէ արդեօք ե՞րբ նորէն իրենց երբեմն երևցած հորիզոնէն վեր պիտի երևին : Գրաւոր լեզուն բառերով հարուստ տեսնելու մեր փափաքն ան չէ. մենք կ'ուզենք որ լեզուն գրեթէ բոլոր բառերը որոշ նշանակութեամբ, և իմաստի երանգոց անզգալի զանազանութեան նշմարանք մեր մատենագրութեանը մէջ կանոնաւոր չըլլան ընեն : Բայց աս ըլլալու համար հարկ է որ բառերուն վրայ յիշատակութեան և անորոշութեան ժանկը բերենք. հանկը, որ անոնք իրենց բնական գոյնը ստանալով ծանօթութեան չեն, հասարակաց զիւրմբութիւնն ու անմոռաց ըլլան. Բան մը մինչև որ ուսում չըլլայ, ընտանեակ չի կրնար : Աս նպատակով կ'ուզենք երբեմն երբեմն հոմանուններու յօրուած մը դնել անոնց ճիշդ գոյնն ու երկընդ, այսինքն նշանակութիւնն ու առումները իրարմէ զանազանելով ու կարելի եղածին չափ բացայայտ սահմանելով, ասով Թերեւս լեզուն կարօտութիւններն աւելի զգալու, և անոր հարստութեան բովին աւելի ալուցը մտնելու մեր բանասէրներուն գրգիռ տանք : Մինչև որ աս և ասոր նման ջանքեր չըլլան, մեր մատենագրութեան վրայէն ցամաքութիւնն ու կծուութիւնը չի վերնար : Արդարեւ ասանկ ձեռնարկութիւններ առանձնականաց գործ չեն. և Թէպէտ ձեռնարկ մը իրաւասութիւնը յափշտակել փոքր յանդիմութիւնն է, բայց Թէ առանց հեղինակութեան իրաւունքմը խորհելու իբր առաջարկութիւն ըլլայ. մեր ընել ուղածն ալ այսպէս է : Կ'առաջարկենք որ հետեւեալ բառերուն մտադրութիւն ըլլայ :

Ագահ, Ժլատ, կծի, ճղծիմ, կշիք :

Ագահն ընչաւոր է, ոչ միայն կ'ուզէ շարունակ ստանալ, այլ և ստացածը պահել : Ունենալու տեսնող ագահին վրայ վայելելու ցանկութեան աւելի զօրաւոր է. աս վերջինը շատ անգամ այնպէս տկար է, որ ագահը սովորաբար ընչաւոր ցուծեան հետ կծուութիւն ալ ունի, և ճղծիմ է : Դարձեալ ագահը տալու կամ հատուցանելու զգացումն ալ զուրկ է, ուստի և հարկաւ ռիժէ է : Վերջապէս ագահին վրայ ագահութեան ամեն տեսակները կան, այնպէս որ ագահ բայց աս մոլութեան ընդհանուր անունն է կրնանք ըսել, բայց յատկապէս ընչաւորութիւն կը նշանակէ : Ագահ՝ փոխաբերութեամբ իրաց վրայ ալ կ'ըսուի : Ագահ ցանկութիւն, իբր անյագ :

Ագահ բառին ածանցներն են. Ագահութիւն, Ագահել :

Ագահութիւն կը նշանակէ 1. Ագահ ըլլալուն վիճակը, 2. Գոյնը լերուք յամենայն ագահութեան :

2. Փոխաբերութեամբ իրաց վրայ ալ կ'ըսուի իբրեւ անյագութիւն :

3. Վերջերմ կամ բռնի կաշառք. 3. Զագահութեան բռնաւորաց նորա պաշտպանեաց նմա. 2. Զագահութիւն արծաթոյ կս ոչ առի :

4. Բռնի արուած շնորհք կամ տուրք. (Տուրք. . .) իբրեւ զօրհնութիւն և մի իբրեւ զադահութիւն :

Ագահել կը նշանակէ 1. Ժլատել, այսինքն սաստիկ ցանկալ ուրիշին ստացուածոցը. Ագահեաց յարձակն. Ագահեաց յինչս սպանելոցն :

2. Ինչպէլ սաստիկ. Ագահ ձեր մի ագահեցնին 'ի կահ ձեր :

3. Վերջերմ առնուլ. Միթէ ագահեցն ինչ՝ զձեր Տ. Ի տոս :

Ժլատը ուրիշին ստացուածքին աչք կը անկէ ու յափշտակելու պատրաստ է. և կը յափշտակել ալ ուստի գոյը, յափշտակողը, հէնը Ժլատ են :

Աս բառին ածանցներն են՝ Ժլատութիւն, Ժլատիլ, որոնք արմատին նշանակութեամբ կը գործածուին :

Կծի փոքր և ճիւղն կամ դուրսեւոր բաներու անդամ փափաքող է. ինք զինք կը նուաւազնիւ, ամենէն անարժան գործը կ'ընէ որ ոչինչ բան մը վատուի : 3. Երայ

կծծի էր որ երեսուն արծաթոյ համար իր Տէրն ու վարձարաւ մատնեց : Կծծոյն հետ միշտ գծծուծեան և աղտոտութեան՝ գաղափար մ'ալ կ'իմացուի . ուրեմն կծծին միանգամայն աղտոտ և գծուծ է : Ուստի կծծի բառն աղտեղի կամ պիղծի տեղ ալ դործածուած է : Մի սուրբ բերանօք զաղտեղի և զկծծի բանս խօսեսցին . Անէ՛քք այնպիսի կծծի բանից :

Կծծո՞ւք է՛ն՝ միակ աղտեղի և գծուծ ընչասիրութիւն է :

Ռիժդ միշտ կը նշանակէ խնայող աւելի ուրիշին քան իրեն . ուստի ռիժդը տալ չուզէր , առատ չէ , կամ վերջին աստիճան խնայելով և հոգին հանելով կու տայ :

Ռիժդ փոխաբերութեամբ կ'ըսուի իրաց վրայ ալ . զորօրինակ ըսուած՝

Ռիժդ վաճառականութիւն , այսինքն Առուտուր մը որ քիչ շահ կու տայ :

Ռժգութիւն՝ նոյն նշանակութիւնն ունի :

Ճշմէ՛ք աւելի խնայող է քան թէ ստանալու փափաքող : Ճշմը ամենափոքր բաներու կը նայի , օրինակի համար՝ մէկ փարան կը փնտռէ , հինգ փարայի համար կը կռուի . իր մէկ ունիչ բանին վրայ կը դողայ , զոր օրինակ՝ հանդերձին կը խընայէ ու մարմնոյն չի խնայեր . բոկ կը պտտի որ ոտքին օդը չհիւնայ . կամ ցետոտ ատեն եթէ հնար ըլլայ կոշիկները ձեռքն առած կ'երթայ որ չաղտոտին կամ չապականին : Կարձ խօսքով ինչ բերուն կ'անխայէ , սնձին չանխայեր :

Կիբ պինդ բռնող է . ուստի կցիկ մարդուն սիրտը ունեցածին վրայ փակած է : Կցրե՛լ պինդ բռնել կը նշանակէ :

Ի ԸՍԵՃԻ ԺԻՒՂԱՐ

(Տես Բ. տարի (թիւ 1)

Աս գիպուածն ինծի ճամբորդութեանս համար յաջող գուշակութիւն մը չերեցաւ . կը խորհէի որ տակաւին Սալամանքա չեմ . և կարելի է թէ աւելի չար արկածներու պատահիմ . սկսայ մօրեղբայրս մեղադրել թէ ինչու համար իս ջորեպանի մը չյանձնեց : Անշուշտ այնպէս ընելու պարտաւոր էր . բայց խորհած ըլլալու էր թէ իր ջորին տալով՝ ճամբորդութեանս ծախքը նուազ պիտի ըլլար . ուստի և ճամբան ինծի պատահելու վտանգներէն աւելի խընայութեան նայած ըլլալու էր : Ինչ որ է . եղած սխալմանը դարման ընելու համար որոշեցի որ , եթէ ողջամբ Փանեաֆլոր հասնիմ , հոն ջորին ծախելով ջորեպանի հետ երթամ մինչև Ասթորկա* , անկէ նոյն կառքով մինչև Սալամանքա կրնայի երթալ : Թէպէտ Օվիէնտէն դուրս ելած չէի , բայց անցնելու քաղաքներուս անունները գի-

տէի . դեռ ճամբայ չելած ասոնց աղէտեղեակ եղած էի :

Յաջողութեամբ Փանեաֆլոր հասնելով՝ բաւական վայելուչ պանդոկի մը դրանն առջին կայնեցայ : Այն ինչ ոտքս դետինը դրի , իսկոյն պանդոկապետը գալով՝ իս մեծ մարդասիրութեամբ հիւրընկալեց , անձամբ քուրձս վար առնելով ուսին վրայ բարձաւ . և մինչդեռ ծառաներուն մէկը ջորիս ախոռը կապելու կը տանէր , ինք առջիս ինկած իս սենեակ մը տարաւ : Աս մարդն Ասդուրիացուց մէջ յետին աստիճան շաղակրատ մէկն ըլլալով , որչափ յուժպէտս իր գործերն ուրիշին պատմելու , նոյնչափ ուրիշին գաղտնեացը խելամուտ ըլլալու յօժար էր : Իսկ և իսկ սկսաւ ինծի հետեւեալ պատմութիւնն ընել : Իմ անունս , ըսաւ , Անտրէ Դորգուէլոյ է . երկայն ատեն արքունի բանակին մէջ Սատարի պաշտօնով զինուորութիւն ըրած եմ . տարի մը երեք ամիս է որ զինուորութիւնը ձգելով՝ Գաստրոբոլցի օրիորդի մը հետ ամուսնացայ , որ թէպէտ երեսով քիչ մը թխագոյն է , բայց տեսնես կը հաւնիս : Շատ ուրիշ բաներ ալ պատմեց , որոնք աւելի կ'ընտրէի լսած չըլլալ : Աս վտահուծեանը փոխարէն՝ որպէս թէ իրաւունք ստացաւ ինէ ամեն բան պահանջելու , սկսաւ հետի գալստ , ուր երթալս և ով ըլլալս հարցունել : Աս հարցումներուն հարկ եղաւ մի ըստ միոջ պատասխան տալ . քանզի դեռ հարցում մը չըրած՝ այնպէս խորին խորին երկրպագութիւններ կ'ընէր , և այնպիսի մեծարանաց խօսքերով իր հետաքրքրութեանը համար ներուժներ կը խնդրէր , որ ամեն մէկ հարցմանը պատասխան տալու կը պարտաւորէի : Աս կերպով երկայն խօսակցութեան մը մտանք , ուր խօսքին կարգը բերաւ անոր պատմելու թէ ինչ նպատակով և ինչ պատճառներու համար ջորեպանի հետ երթալու ստիպուելով՝ ջորին ծախել միտքս դրած էի : Շատ աղէկ խորհած էք ըսելով՝ սկսաւ ոչ կարճառօտ այլ մանրամասնաբար աչքիս առջին նկարել ամեն դժբախտ դիպուած որ կրնար ճամբորդութեան մէջ ինծի պատահել . նա մանաւանդ ճամբորդներու հանդիպած շատ մը ձախող պատմութիւններու անանկ երկայն ճառ մ'ալ սկը-

* Ասթորկա , Սպանիոյ Լէոնի Թագաւորութեան մէջ , Լէոն քաղաքէն 40 քիլոմէթր դէպ ի արեւելան հարաւ փոքրիկ քաղաք է : Ասոր մօտ է Սանապրիա լեճը որուն մէջտեղը ընտուած է Պէնէվէնկի կոմսերուն հին ամրոցը , զոր 1806 ինչ Գաղիացիք առին :

սաւ, որ կարծեցի թէ չպիտի լմննայ, բայց վերջապէս լմնցընելով ըսաւ. Եթէ արդարեւ ջորին պիտի ծախէք, ես կը ճանչնամ մէկը որ շատ աղէկ մարդ է ու երիվարի առուտուր կ'ընէ. Դատ ուրախ եմ ըսի, և աղաչեցի որ մէկը զրկելով կանչել տայ. Գըլխուս վրայ ըսելով՝ ինք անձամբ շտապով մը ելաւ գնաց:

Փութով դարձաւ եկաւ ձիովաճառն ալ հետը, որուն արդարութիւնը լիաբերան գովելով ինծի ներկայացուց. Իրեքս մէկտեղ բակն իջանք, ուր ջորին ալ բերելով՝ մարդուն առջեւն կրկին և կրկին անցուցին: Աճառականը ջորին ոտքէն մինչեւ գլուխը բարակ բարակ քննելէ ետքը՝ կենդանւոյն վրայ շատ յոռութիւններ գըտաւ: Չեմ ըսեր թէ ջորին գովելու շատ բաներ ունէր, բայց Պապին ջորին անգամ ըլլար, տակաւին ըսուելու բան մը կ'ունենար: Երկայն չընեմ, աշխարհիս ամեն պակասութիւններ ջորւոյն վրայ գտաւ. և որպէս զի իս աղէկ համոզցրնէ, պանդոկապետը վկայ կը կոչէր: Պանդոկապետը բանին մէջ շահ ունենալով՝ տարակոյտ չկայ թէ անոր խօսքը պիտի հաստատէր: Վերջապէս, ըսաւ ձիովաճառը պաղ կերպով մը, ասանկ անպիտան անասնոյ մը համար ինչ պիտի պահանջես: Այնչափ գովեստներ ընելէ, պարոն Գորգուէլոն ալ վկայութիւն տալէ ետքը, զոր ես իծի մտերիմ և անասունէ հասկըցող մէկը կը կարծէի, ալ ինծի ուրիշ բան չէր մնար, բայց եթէ ջորին ձրի տալ: Ուստի վաճառականին ըսի. Չեր խղճին կը թողում. արդարութեամբ ըսէք թէ ինչ կ'աժէ, ինչ դին որ կտրէք ինծի ընդունելէ: Ան ատեն, որպէս թէ արդարասէր մէկն է, ծանրութեամբ մը, Ահա, ըսաւ, խղճմտանքիս դիմելով, տկար կողմս գտար: Արդարեւ ամենէն տկար կողմը խղճմտանք էր. և անկէ յայտնի եղաւ որ մօրեղբորս ըսածին պէս՝ ջորին տասը կամ տասուերկու փիսղոլ աժեցընելու տեղ, առանց ամբնջալու հազիւ երեք տուգադ աժեցուց. ես ալ որպէս թէ մեծ շահ մը կ'ընէի, ուրախութեամբ երեք տուգադն առի:

Այսպէս մեծ շահով ջորին ծախել տալէ ետքը, պանդոկապետն իս ջորեպանի մը տարաւ, որ հեռեւեալ օրն Ատորկա պիտի

երթար: Ջորեպանն ըսաւ թէ վաղն առաւոյտ ապուռն ճամբայ պիտի ելլեմ, ուստի անշուշտ քեզ կանուխ արթնցնելու կոչ գամ: Թէ վարձելու ջորւոյս և թէ կերակրոյ համար տրուելու ստակին սակարկութիւնն ընելէ ետքը, երբոր գինը կտրեցինք լմնցաւ, Գորգուէլոյին հետ գեպ 'ի պանդոկը կը դառնայի, ասիկա ճամբան ինծի ջորեպանին պատմութիւնն ընել սկսաւ. քաղքին մէջ անոր վրայով եղած զրոյցներուն բոլորը պատմեց. յետոյ ուրիշ չաղփաղփութիւններով իս նորէն պիտի ցնորեցընէր, եթէ բարեբախտութեամբ գեղեցկահասակ մէկը հանդիպելով խօսքն ընդմիջած չըլլար: Մարդը խիստ քաղաքավարութեամբ մօտեցաւ Գորգուէլոյին, երբոր անոնք խօսելու սկսան, ես թողլով առի քալեցի. չէի կարծեր ընաւ թէ իմ վրայովս պիտի խօսին:

Պանդոկ գալուս պէս ճաշել ուզեցի. և պահոց օր ըլլալով հարկ եղաւ որ հաւկթով կերակուր մը պատրաստեն: Մինչդեռ խոհարարը կերակուրը յարգարելու վրայ էր, ես սկսայ պանդոկապետին կնոջ ծանօթութիւն ընել, զոր տակաւին տեսած չէի: Անիկն արդարեւ տղեղ չէր. և եթէ պանդոկապետը կանխաւ պատմած չըլլար, կնկանը պէրանօք նազելէն ինքնին պիտի գուշակէի թէ պանդոկին յաճախորդները շատ են. Երբոր ձուաղեղը պատրաստուեցաւ, մինակ սեղանին գլուխն անցած՝ հազիւ առաջին պատառը բերանս դրի, յանկարծ պանդոկապետը ճամբուն վրայ հանդիպող մարդուն հետ ներս մտաւ: Ապետը (ասպետ կ'ընեմքանդի ասպետի կը նմանէր) երկայն սուսեր մը կը կրէր, և ինչպէս կ'երևար, երեսնամեկի ըլլալու էր: Փութով ու խնամով ինծի մօտենալով, Պարոն, ըսաւ, դուք դպրոցի ձեռնասուն էք, և կը լսեմ թէ դուք էք պարոն Ժիլ Պլաստը Սանթիյեան, Օվիէտոյի զարդն ու փիլիսոփայութեան ջահը: Դուք էք ուրեմն ան ամենագիտուն անձը, ան քաջ բանագէտը որոյ համբաւը աս երկրին մէջ մեծաբարբառ կը հռչակուի: Գուք չէք գիտեր, ըսաւ պանդոկապետին ու կնկանը դառնալով, դուք չէք գիտեր թէ որպիսի ոք հիւր ունիք. ձեր տանը մէջ գանձ ու-

նիք . կը տեսնէ՞ք աս ազնուական երիտա-
սարդը . աշխարհիս ու թերորդ հրաշակերտն
է : Ետքը նորէն ինծի դառնալով՝ ու պարանո-
ցիս վրայ խնալով . Ներեցէք , ըսաւ , բոլո-
րովին այլ յայլմէ եղած եմ . ձեր ներկա-
յութիւնն ինծի այնպիսի ցնծում պատճա-
ռեց , որ չեմ կրնար ուրախութիւնս զըս-
պել :

Իսկ և իսկ պատասխան մը չկրցայ տալ ,
քանզի այնպէս սաստիկ պնդած էր իս որ
հազիւ կրնայի շունչ առնել . ուստի երբոր
գլուխս գրկախառնութենէն ազատեցի ,
այսպէս պատասխան տուի . Պարոն ասպէտ ,
չէի կարծեր թէ իմ անուէն Փանեաֆլորի
մէջ ծանօթ է : Ի՞նչ , ըսաւ , ծանօթ . մենք
քսան միոն հեռաւորութեամբ բոլոր շըր-
ջակայ տեղերուն մէջ գտնուող երեւելի ան-
ձանց անուններուն ցուցակն ունինք :
Դուք հոս սքանչելիք մը համարուած էք .
ես տարակոյս չունիմ թէ որ մը Սպանիա
ձեզ յառաջ բերած ըլլալուն համար այն-
պէս պիտի պանծայ , ինչպէս Յունաստանի
Էօթն իմաստասէրներուն համար կը պան-
ծայ : Ասոնք ըսելէն ետքը՝ նորէն բաթ-
թուեցաւ . բայց աս անգամ դժուարաւ
կրցայ ժուժել , և մազ մնաց որ Անթէի*
վիճակին պիտի հանդիպէի : Եթէ դոյզն
ինչ վորձառութիւն ունեցած ըլլայի , այն-
պիսի ցոյցերու և գովաբանութեց դիւրա-
խաբ չէի ըլլար . անոր չափազանց շողորոր-
թութիւններէն կրնայի հասկընալ թէ ան
հսկատակներէն մէկն է որոնք ամեն քա-
ղաքի մէջ կը գտնուին , ու , օտարական մը
դալուն պէս , սուտակասպասութեամբ ի-
րենց որովայնը լեցընելու համար՝ իսկոյն
փաղաքշերով բովը կը մօտենան : Բայց խա-
կութիւնս ու սնապարծութիւնս ինծի այլ-
ադդ դատաստան ընել տուին : Ես խորհե-
հեցայ թէ խիստ ճշմարտախօս մէկն է որ
իմ վրաս այնպէս հիացմամբ կը խօսի , ուս-

տի և հետո ճաշելու հրաւիրեցի : Ո՛հ , բո-
լորով սրտով , դոչեց . ես գիտեմ որչափ շը-
նորհակալ ըլլալու եմ ան յաջող աստեղ
որ ինծի հաջակաւոր Ժիլ Պլասին հանդի-
պելու բարեբախտութիւնը շնորհեց . ուս-
տի և որչափ երկայն ատեն որ կրնամ , աս
բախտը վայելելու պիտի աշխատիմ : Հաս-
տիտորժակ չունիմ . բայց ահա ձեզի ընկեր
ըլլալու համար սեղանը կը նստիմ . ձեր սի-
րոյն համար քանի մը պատառ կ'առնեմ :

Եւսպէս ըսելով , գովաբանս դիմացս
նստաւ : Հուտովանոր համար սպասեկաւ .
նախ ձուագեղին վրայ այնպէս անյադաբար
ինկաւ որ կը թուէր թէ երեք օր կերա-
կուր կերած չէր : Տենչանօք օւտելու կեր-
պէն գուշակեցի թէ ինք մինակ սկաւառա-
կը պիտի սրբէ , և հրամայեցի որ ուրիշ մ'
ալ բերեն , որն որ այնպէս արագ պատրաս-
տուեցաւ , որ մենք , կամ լաւ ևս ըսեմ , ա-
նիկա առջինը չսպառած , երկրորդ ձուագ-
եղը սեղան եկաւ : Աս անգամ ալ միեւնոյն
արագութեամբ կ'ուտէր , ու առանց ծա-
մելը դադարեցընելու պատառը բերանն ին-
ծի ալ գովեստ գովեստի վրայ կու տար , ո-
րոնց ես բաւական դուռդուրութեամբ մօտիկ
կ'ընէի : Ստէպ ստէպ ալ կը խմէր . մերթ
իմ ողջութեանս , մերթ ծնողացս արեւուն ,
որոնց երանի տալով չէր կշտանար ըսելով .
Երջանիկ ծնողք որ ասանկ զաւակ ունին :
Միանգամայն իմ գաւաթս ալ կը լեցընէր ,
և կը խրախուսէր որ մէկտեղ խմենք . ես
ալ բաւական աղէկ պատասխան կու տայի ,
այնպէս որ անոր Անդանուէր ըսելուն , իմ բա-
ժակս ալ իսկոյն կը պարպուէր : Վերջապէս
գինին ու գովեստները հետ ղհետէ իս այն-
պէս զուարթացուցին , որ երկրորդ ձուա-
գեղը կէս եղած տեսնելով , հարցուցի պան-
դոկապետին թէ արդեօք ձկան կերակուր
մը ունի : Պարոն Գորգուէրն որուն , ինչ-
պէս շատ հաւանական է , հացկատակին հետ
խօսքը մէկ էր , պատասխան տուաւ թէ ,
Աքանչելի կարմրախայտ մը ունիմ . շատ աղ-
նիւ , բայց պնոյն համար ամեն մարդ չկըր-
նար ուտել . ձեզի համար չէ : Որո՞ւ համար
չէ կ'ըսես , դոչեց բարձր ձայնով շողորորթ
մտածէ . որու հետ կը խօսիս . գիտցիր որ
դուն պարոն Ժիլ Պլաս տը Սանթիյեանին
չտալու չափ ազնիւ բան մը չես կրնար ու-

* Անթէ կամ Անթես , հսկայ , Գոսլորնի ու Կրկրի որ-
դին , Վիբիոյ աւազուտ անապատները կը բնակէր : Բո-
լոր անցաւորները՝ ձերբակալ կ'ընէր ու կը սպաննէր ,
քանզի ու խառն էր որ մարդոց դանկեքէ Գոսլորնի մէջ
է ան մը կանգնէ : Հերակլէս երեք անգամ անիկա գետի-
նը դըրկաւ , բայց ի գուր , քանզի անոր մարդ , Երկր , ա-
մեն անգամ գետինն իյնալուն անոր նոր դըրկութիւն կու
տար : Հերակլէս իմանալով անիկա , անիկա օդին մէջ վեր-
ցուց ու բազմակներուն մէջ խեղդեց :

նենալ, անիկա թագաւորական համադամ-
ներու արժանի է :

Հատ ուրախ եղայ որ սեղանակիցս պանդո-
կապետը վերջի ըսածին համար այնպէս յան-
դիմանեց, ապա թէ ոչ ես պիտի կշտամ-
բէի, քանզի մեծապէս վշտացայ. ուստի գո-
ռողաբար ըսի Գորգուէլոյն. Վարմախայ-
տըդ բեր, ուրիշ բան մի հոգար : Պանդո-
կապետին ուղածն ալ ան էր, իսկոյն հան-
դերձեցաւ ձուկն ու սեղան եկաւ : Դի-
տեցի որ ձուկը սեղան դալուն պէս, հաց-
կատակին աչուքներուն մէջնոր ուրախու-
թիւն մը ծածեց, և նոր ախորժակի նշան-
ներ սկսաւ ցուցնել, այսինքն՝ ձուագեղին
վրայ ինկածին պէս ձկան վրայ ալ ինկաւ.
բայց վերջապէս վախնալով որ չվնասուի,
քանզի կերածը մինչև կոկորդը հասած
էր, անձնատուր եղաւ : Այսպէս ցպար-
պատիլ ուտելէ և խմելէ ետքը, ուղեց կա-
տագերգութեանը վերջ տալ : Պարոն Ժիլ
Պլաս, ըսաւ ինծի սեղանէն ելլելով, որով-
հետեւ ինծի ասանկ խրախուծիւն մը ըրիր,
քեզի շնորհակալ ըլլալու այնպէս պարտա-
ւոր եմ, որ քեկէ չհրաժարած կ'ուզեմ օգ-
տակար խրատ մը տալ որուն կ'երևի թէ
կարօտութիւն ունիս : Այսուհետեւ գովեստ-
ներէ զգուշացիր. չճանչցած մարդոցդ մի
վստահիր. կրնաս ուրիշներու պատահիլ,
որոնք, ինծի պէս, բոլ գիւրահաւանութեամբ
զբօսնուն, և թերևս աւելի յա-
ռաջ երթան. պարզամիտ մի ըլլար, և ա-
նոնց խօսքէն խաբուելով քեզ աշխարհիս
ուրեքորդ հրաշալիքը մի կարծեր : Աս խօս-
քերն ըսելէ ետքը, ընչաց քերելով ու ժպ-
տելով մեկնեցաւ :

Աս խայտառակութիւնը սրտիս այն-
չափ կսկիծ տուաւ որչափ ետքը գլխուս
եկած մեծամեծ վիշտերը հազիւ կրցան
տալ : Այնպէս տխմարաբար խաբուելուս,
կամ լաւ ևս ըսեմ՝ ամբարտաւանութեա-
նըս եղած արհամարհութեան վրայ չէի
կրնար մտիթարուիլ : Բաբէ, կ'ըսէի, ծաղը
ուրեմն ըրաւ իս անզգամը : Ուրեմն ճամ-
բան պանդոկապետին մօտենալուն նպա-
տակն՝ անոր բերնէն բան որսալ էր. և՛ ո՛վ
գիտէ, թէ երկուքին խօսքը մէկ չէր :
Գնա՛, թշուա՛ն. Ժիլ Պլաս, գնա, անանկ
ստահակներէ ծաղը ըլլալու իրաւացի պատ-

ճառ տուած ըլլալուդ համար ամօթէդ մե-
րիւր : Անոնք կրնան աս դիպուածէն աղւոր
պատմուի մը շինել, որ մինչև Օվիէտոյ
կրնայ երթալ. ասիկա քեզի ի՛նչ մեծ պա-
տիւ պիտի ընէ : Ճնողքդ անտարակոյս
պիտի զղջան որ այնչափ խրատները յի-
մարի մը ականջներուն խօսած են : Իս փո-
խանակ խրատելու որ ուրիշները չխաբեմ,
պարտէին մանաւանդ յորդորել որ ուրիշ-
ներու խաբկանք չըլլամ : Աս և ասոնց նը-
ման վշտալի խորհուրդներով յուզեալ,
ցասմամբ բորբոքած, սենեակս երթալով
անկողին մտայ. բայց չկրցայ քնանալ, և դեռ
աչքս չէի գոցած, երբոր ջորեպանը գա-
լով իմացուց թէ ամենը պատրաստ են, ին-
ծի մինակ կը սպասէ : Իսկոյն ելայ. և մին-
չև ես կը հագուէի, Գորգուէլոն ծախքին
ցուցակը ձեռքը ներս մտաւ, ուր ձուկն
ալ մոռցուած չէր. ոչ միայն ուղածը վճա-
րել հարկ եղաւ, այլ և կսկիծս նորոգուե-
ցաւ տեսնելով որ դահիճը չարաչար կեր-
պով կը յիշեցընէր երեկուան դիպուածը :
Այսպէս աղէկ մը վճարելէն ետքը ճաշ մը
որ տխրութեամբ մարսած էի, քուրձս ա-
ռած ջորեպանին դացի, բիւր անէճք կար-
դալով հացկատակին, պանդոկապետին ու
կնկանը :

Հարո՛ւնալէ

Ծ Ա Ն Ո Ւ Յ Ո Ւ Մ

Պարբերաթերթիս բաժանորդագրու-
թեան տեղը այսուհետեւ իմամ-Ալի խան
վարի յարկը 13 թիւ Մատենագարանի ըն-
կերութեան գրասենեակն է :

Հայ Տանկա-ոյն համար Գիշերօթիի Դպրոց :

Թէ գիշերօթիկ դպրոցներ տղոց դաստիա-
րակութեանը որչափ հարկաւոր են, ամենուն
յայտնի է : Տաճկաստանի մ' շ Արմաշու գիշեր-
օթիկ դպրոցն զատ՝ Հայ տղոց համար առ այժմ
ասանկ վարժարան մը չկայ : Աս մօտեւս շատ
ջանքեր կան որ նոր վարժարաններ բացուին :
Մասին արդէն ծանուցում մ' ըրաւ : Ուրիշ քա-
նի մը աղբասէրներնոյն դիտաւորութիւնն ունին.
ուստի կ'իմացընեն որ 30 տղոց համար բնկերու-
թեամբ վարժարան մը բանալու որոշումն ըրած
են, և թէ վերոյիշեալ 30 թիւը կանխաւ գտնեն :
Աւելի ընդարձակ տեղեկութիւն ուզողը, շուկան
Չուխուր խանը թիւ 2 սենեակէն կրնայ պէտք ե-
ղածը իմանալ :

3